

· PSİKİYATRİ HASTALARININ PSİKİYATRİK HASTALIK VE HASTANEYE YATIŞ İLE İLGİLİ DUYGU VE DÜŞÜNCELERİNİN İNCELENMESİ

Selma SABANCIOĞULLARI*

Selma DOĞAN**

ÖZET

Bu çalışma, psikiyatri hastalarının kliniğe yatış sırasındaki kaygılarını, hastalıkları ve psikiyatri kliniğine yatma ile ilgili duygu ve düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma kliniğe yatışı yapılan 95 hasta üzerinde yapılmıştır. Veriler, hastaların demografik özellikleri ile Psikiyatri Kliniğine Yatmaya İlişkin Duygu ve Düşüncelerini Belirlemeye Yönelik Soru Formu ve " Durumluk Kaygı Envanteri " aracılığı ile elde edilmiştir. Çalışma sonunda, hastaların psikiyatri kliniğine yatıyor olmaktan dolayı yoğun korku, tedirginlik, endişe, yalnızlık, utanma ve suçluluk duyguları yaşadıkları, orta düzeyde anksiyeteli oldukları (44.5) belirlenmiştir. Ayrıca, hastalar psikiyatri kliniklerini, toplumun benimsemediği, kontrol edilmesi zor hastaların yattığı ortamlar olarak değerlendirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler : psikiyatrik hasta, psikiyatri kliniği, anksiyete.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF IDEAS AND EMOTIONS REGARDED WITH HOSPITALIZATION AND PSYCHIATRIC DISORDER OF PSYCHIATRIC PATIENTS

This study has been performed to determine the hospitalized psychiatric patients anxiety feelings and thoughts about the hospitalization. It was carried out in a psychiatric clinic and the sample of the study was 95 psychiatric patients who were newly admitted. The data were gathered by a questionnaire related to assess the patient's feelings and thoughts about the hospitalization to the psychiatric clinic, and State- Trait Anxiety Inventory. Finally it was determined that the patients have the intense fear, restlessness, loneliness, shame, guilty and average anxiety (44.5) because of the hospitalization in the psychiatric clinic. In addition, the patients evaluated the psychiatric clinics as the milieus that are not appropriated by community and admitted the uncontrolled patients.

Key Words: psychiatric patients, psychiatric clinic, anxiety.

GİRİŞ

Herhangi bir hastalık nedeniyle hastaneye yatan birey, yabancı bir ortamda bulunmaya bağlı bilinmeyen korkusu, endişe, yalnızlık, terk edilmişlik, çaresizlik, öfke, güçsüzlük gibi duygular yaşar, normal günlük yaşamından uzaklaşarak "hasta rolü" ne girer (Kum 1978, Price 1983, Murray 1989).

Psikiyatri hastaları da, hastalıklarının özelliği, psikiyatri kliniğinin özellikli yapısı,

psikiyatrik tedavi ortamı, uygulanan tedaviler ve toplumsal önyargılar gibi nedenlerle hastaneye yatışta daha fazla endişe ve korku yaşarlar. Psikiyatrik bozuklukların genel olarak bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarında değişikliğe yol açması nedeniyle, psikiyatri klinikleri çoğunlukla tedirginlik yaratan ortamlar olarak görülmektedir (Altschull ve Mc Govern 1985, Akar 1992). Psikiyatrik hasta aileleri ve

*Cumhuriyet Üniv. HYO Ruh Sağl. ve Bozuklukları Hemş. AD (Araş.Gör.)

**Cumhuriyet Üniv. HYO Ruh Sağl. ve Bozuklukları Hemş. AD (Doç.Dr.)

toplumdaki çeşitli gruplar üzerinde yapılan bazı çalışmalarda, bireylerin psikiyatri hastası ve hastanesine karşı çeşitli olumsuz yargı ve korkulara sahip oldukları, psikiyatri hastalarından uzak durmaya çalıştıkları, bu bireyleri kontrol edilmesi zor, ne yapacakları belli olmayan insanlar olarak tanımladıkları belirlenmiştir (Solomon P et al 1988, Buldukoğlu ve Tel 1992, Çam 1992, Doğan 1992, Uslu 1996).

Ayrıca psikiyatri kliniklerinde hastaların güvenliği için bazı kısıtlılıkların bulunması, klinikte çeşitli tipte davranış bozukluğu olan hastalarla (örn : sözel veya davranışsal saldırganlık gibi) bir arada olmak, bazı özelleşmiş tedavi uygulamalarının (EKT gibi) yanı sıra psikiyatri hastalarına yönelik toplumun olumsuz, önyargılı tutum ve davranışları da hasta birey için endişe yaratıcı olabilir (Altschull ve Mc Govern 1985, Cohen 1994). Yapılan bir çalışmada da, hastaların psikiyatri kliniklerine yatmak istemedikleri, utanma ve suçluluk, korku gibi duyguları yoğun yaşadıkları saptanmıştır (Rorder 1987). Bu durum, hastanın hastalığına bağlı ortaya çıkan belirtileri, sorunları kaygısını daha da arttırabilir, tedaviden kaçınmasına neden olabilir, dolayısıyla sağlık dengesini yeniden oluşturmadaki istekliliğini azaltabilir.

Yukarıdaki nedenlerden dolayı hastaların psikiyatri kliniğine yatışında, dikkatle ilgiyle ele alınması, desteklenmesi önemlidir. Hemşireler, hastaların kliniğe yatışlarında ilk karşılaştıkları görevlilerdir ve hastaların endişelerinin giderilmesi, rahatlatılması, bilgilendirilmesi ve desteklenmesinden ve sağlık dengesini kurmasından doğrudan sorumludurlar. Çalışmacılar da kliniğe geldiklerinde ilgi ile karşılanan, bilgi verilen hastaların daha az korktuklarını, yeterli ilgi ile karşılaşmayan ve bilgilendirilmeyen hastaların ise korkularının yoğun olduğunu belirtmektedirler (Altschull ve Mc Govern 1985, Keskin 1987). Aynı konuda genel kliniklerde yapılan çalışmalar da, hastaların kliniğe geldiklerinde hemşirelerden ilgili, saygılı bir karşılama, hastalık ve hastane uygulamaları hakkında bilgilendirme, ortamı tanıtırma, muayene sırasında yanında olma gibi beklentileri olduğunu göster-

mektedir (Keskin 1987, Üstün 1988, Özmen 1990, Yazıcı ve ark 1990).

Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesi Psikiyatri Kliniği'nde hasta kabul uygulamaları hemşireler tarafından düzenli olarak yapılmaktadır. Ancak, hastaların kliniğe yatış sırasında kaygı vb duyguları, ne tür gereksinimlerinin olduğu yeterince bilinmemektedir. Hastalara daha etkili bir hizmet sunulabilmesi için, yatış sırasındaki endişe, korku vb. duygularının, sorunlarının ve beklentilerinin ortaya konulmasının, hemşirelerin daha etkili, yararlı bir hasta kabulü sağlamaları yönünden gerekli olduğu düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma, psikiyatri hastalarının psikiyatri kliniğine yatıştaki kaygı ve endişelerini, yatışa ilişkin ve hastalıkları ile ilgili duygu ve düşüncelerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, Cumhuriyet Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Psikiyatri Kliniği'ne altı aylık süre içinde yatan hastalar üzerinde yapılmıştır. Bu süre içinde kliniğe, toplam 145 hasta yatmıştır. Kliniğe yatış sırasında bu hastalardan sorulara yanıt verebilecek durumda görünmeyen; sanrıları, halüsinasyonları, saldırganlığı olan veya oryantasyon bozukluğu (deliryum vs), yoğun anksiyeteli görünen 44 hasta örnekleme dahil edilmemiştir. Ayrıca çalışmaya alınması uygun olan 6 hastada çalışmaya katılmak istememiştir. Bu doğrultuda çalışmanın örneklemini 95 hasta oluşturmuştur.

Veriler; hastaların psikiyatri kliniğine yatma ve hastalığa ilişkin duygu ve düşüncelerini belirlemek amacıyla hazırlanmış bir form yoluyla elde edilmiştir. Toplam 28 sorudan oluşan bu form, hastaların yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum, yerleşim yeri vs. gibi demografik özelliklerin yanı sıra, hastanın önceki psikiyatrik öyküsü, psikiyatri kliniğine yatış, psikiyatrik hasta olma, psikiyatrik hastalıklar ve toplumun bakış açısı ile ilgili duygu ve düşünceleri ile hemşirelerden beklentilerini içeren sorulardan oluşmuştur.

Çalışmada ayrıca hastaların yatış sırasındaki anksiyete düzeylerini belirlemek için Spielberger (1970) tarafından geliştirilen, Öner ve ark (1977) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan "Durum-luk Kaygı Envanteri" (20 madde) kullanılmıştır (Öner ve Le Compte 1985).

Hastalar, kliniğe ilk geldikleri anda çalışmacı hastalarla tanışmış ve bu sırada yukarıda belirtilen (sanrı, halüsinasyon, saldırganlık, oryantasyon bozukluğu, yoğun anksiyete vs. gibi) belirtiler yönünden hastalar değerlendirilerek, çalışmaya alınmasının uygun olup olmadığına karar verilmiştir. Uygun bulunan hastalar görüşme odasına alınarak, formlar görüşme yolu ile doldurulmuştur. Ölçek ve formun doldurulması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Verilerin değerlendirilmesi bilgisayarda yapılmış, istatistiksel değerlendirmede, yüzdelerlik Khi-kare ve iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testleri kullanılmıştır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu 1995).

BULGULAR

Çalışmaya katılan hastaların % 53.7'sinin kadın, % 51.6'sının 15-34 yaş grubunda, % 63.2'sinin evli, % 69.5'inin çocuğunun olduğu ve % 63.2'sinin de Sivas il merkezinde oturduğu, % 52.6'sının ilk kez bir psikiyatri kliniğine yattığı ve % 76.9'unun ise bu kliniğe ilk kez yattığı, % 80'inin ailesi ile birlikte geldiği, % 51.6'sının yatışına doktor ve ailenin karar verdiği saptanmıştır.

Tablo 1'de hastaların psikiyatri kliniğine yatma konusunda ne hissettiklerine ilişkin ifadelerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 1. Hastaların Psikiyatri Kliniğine Yatma Konusunda Ne Hissettiklerine İlişkin İfadelerinin Dağılımı

Hastaların Duyguları (n=95)	Sayı	%
Korku- tedirgin olma- endişelenme	72	75.8
Üzülme- çaresizlik hissetme- yalnızlık	63	66.3
Utanma- suçluluk duyma	21	22.1
Rahatlama duygusu	14	14.7
Kızgınlık	6	6.3

İfadeler birden fazladır. Yüzdeler toplam "n" e göre bulunmuştur.

Tabloda hastaların psikiyatri kliniğine yatıyor olmaktan dolayı korku- tedirgin olma- endişelenme (% 75.8) ve üzülme- çaresizlik hissetme- yalnızlık (% 66.3) duygularını daha fazla yaşadıkları, bunun yanı sıra % 22.1 oranında utanma ve suçluluk duygularını

yaşadıkları belirlenmiştir. Buna rağmen az sayı da hastada (% 14.7) kliniğe yatmanın kendisini rahatlattığını ifade etmiştir.

Tablo 2'de hastaların hastaneye yatma ile ilgili endişelerinin nedenlerine yönelik ifadelerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. Hastaların Hastaneye Yatma İle İlgili Endişelerinin Nedenlerine Yönelik İfadelerinin Dağılımı

Endişelenme Nedenleri (n= 72)	Sayı	%
Hastanede olabilecekleri bilmeme	33	45.8
Tedavi ve sonuçları ile ilgili belirsizlik	32	44.4
Hastaneler ile ilgili genel bir rahatsızlık	30	41.7
Aile ve çocukları için endişelenme	20	27.8
Psikiyatrik hastalığın olması ve psikiyatri kliniğine yatma zorunluluğu	15	20.8

İfadeler birden fazladır. Yüzdeler toplam "n" e göre bulunmuştur.

Hastaların endişelenme nedenlerine bakıldığında ise, yarıya yakın oranda hastanede olabilecekleri bilmeme (% 45.8), tedavi ve sonuçları hakkında belirsizlik (% 44.4), hastanelerle ilgili genel rahatsızlık (% 41.7) gibi nedenleri ifade ederken, % 27.8 oranında da aile ve çocuklar için endişelendiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte psikiyatrik hastalığın olması ve psikiyatri kliniğine yatma nedeni ile endişeli olduğunu belirten hastalar % 20.8 oranındadır. Hastaların hastaneye yatma ile ilgili endişeleri Durumluk- Kaygı Envanteri

aracılığı ile belirlendiğinde ise anksiyete ortalama puanlarının orta düzeyde olduğu (44.5) saptanmıştır.

Hastaların psikiyatri kliniğine yatışa ilişkin anksiyete ortalama puanları sosyodemografik özelliklerle karşılaştırılmış, yapılan istatistiksel incelemede aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 3'de hastaların psikiyatri ve diğer kliniklere ilişkin değerlendirmelerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. Hastaların Psikiyatri ve Diğer Kliniklere İlişkin Değerlendirmelerinin Dağılımı

Hasta İfadeleri	Sayı	%
Psikiyatri ve Diğer Klinikler Arasında Farklılık (n=95)		
Var	55	57.9
Yok	27	28.4
Bilmiyorum	13	13.7
Farklılık Nedeni (n= 55)		
Psikiyatride akıl hastaları, deliler yatıyor, toplumun hoş karşılamadığı bir klinik	46	83.6
Psikiyatri kliniği kural ve uygulamaları, kısıtlılıkları fazla olan bir klinik	6	10.9
Bilmiyorum	3	5.5

"n" sayıları farklı olduğu için yüzdeler "n" sayılarına göre belirlenmiştir.

Tabloda görüldüğü gibi, hastaların % 57.9'u psikiyatri kliniklerinin diğer kliniklerden daha farklı olduğunu belirtirken, % 28.4'ü ise fark bulunmadığını ifade etmiştir. Psikiyatri kliniğinin farklı olduğunu düşünen hastalar % 83.6 oranında psikiyatride ruhsal hastalıkların tedavi edildiğini, akıl hastalarının yattığı bir klinik olduğunu, daha az bir kısmı da (% 10.9) kural ve kısıtlılıkların fazla olduğu bir

klinik olduğunu belirtmiştir. Hastaların psikiyatri kliniği ve diğer kliniklere ilişkin değerlendirmeleri, sosyodemografik özelliklerle karşılaştırılmış ancak yapılan istatistiksel inceleme sonucunda anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 4'de hastaların psikiyatri kliniklerine ilişkin düşüncelerini içeren ifadelerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 4. Hastaların Psikiyatri Kliniklerine İlişkin Düşüncelerini İçeren İfadelerinin Dağılımı

Hastaların İfadeleri (n=95)	Sayı	%
Hastalarla konuşulan, psikolojik sorunlara çözüm bulunan, baş etmeleri arttırmaya yönelik bir klinik	57	60.0
Akıl hastaları ve delilerin kapatıldığı bir klinik	32	33.7
Kapıların kilitli olduğu, iyileşemeyen hastaların bulunduğu bir klinik	25	26.3
Bilmiyorum	5	5.3

İfadeler birden fazladır. Yüzdeler toplam "n"e göre alınmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi hastaların % 60'ı psikiyatri kliniklerini sorunlara çözüm bulunan, baş etmelerin arttırıldığı bir klinik olarak tanımlarken, % 33.7'si akıl hastaları ve delilerin kapatıldığı, % 26.3'ü de kapıları kilitli

olan, iyileşemeyen hastaların yatırıldığı klinik olarak tanımlamıştır.

Tablo 5'de hastaların psikiyatrik hastalıklar hakkında düşüncelerini içeren ifadelerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo.5 Hastaların Psikiyatrik Hastalıklar Hakkında Düşüncelerini İçeren İfadelerin Dağılımı

Hastaların İfadeleri (n= 95)	Sayı	%
Sinir hastalığı	48	50.52
Akıl hastalığı (delilik)	47	49.57
İnsanlara korku veren bir hastalık	26	27.36
Diğer hastalıklardan bir farkı yok	22	23.15

İfadeler birden fazladır. Yüzdeler toplam "n"e göre alınmıştır.

Hastaların % 50.52'si psikiyatrik hastalıkları sinir hastalığı olarak, % 49.57'si ise akıl hastalığı ve % 27.36'sı da insanlara korku veren bir hastalık olarak tanımlamışlardır. Hastaların yalnızca % 23.15'i diğer hastalık-

lardan bir farkı olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 6'da hastaların psikiyatri kliniğine yatan hastalarla ilgili düşüncelerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 6. Hastaların Psikiyatri Kliniğine Yatan Hastalarla İlgili Düşüncelerinin Dağılımı

Hasta İfadeleri (n= 95)	Sayı	%
Benim gibi hasta olduklarını düşünüyorum	49	51.6
Farkında olmadan yaptıkları davranışların moralimi bozacağını düşünüyorum	31	32.6
Bana ve başkalarına zarar verebileceklerini düşünüyorum, aralarına girmekten korkuyorum	29	30.5
Bilmiyorum	7	7.4

İfadeler birden fazladır. Yüzdeler toplam "n"e göre alınmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi hastalar, psikiyatri kliniğinde yatan hastalar hakkında % 51.6 oranında kendisi gibi hasta olduklarını, % 32.6'sı onların arasında moralinin bozulacağını söylerken, % 30.5'i de psikiyatri

hastalarından korktuklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7'de hastaların psikiyatri kliniğine yatışına yakınları ve arkadaşlarının tepkisine yönelik ifadelerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 7. Hastaların Psikiyatri Kliniğine Yatışına Yakınları Ve Arkadaşlarının Tepkisine Yönelik İfadelerinin Dağılımı

Hastaların İfadeleri (n= 95)	Sayı	%
Yakınlarım ve arkadaşlarım tarafından sevilmeyeceğimi, yalnız kalacağımı,onların benden uzaklaşacaklarını düşünüyorum	44	46.3
Benimle "akıl hastası" "deli" diye dalga geçip, küçümseyeceklerini düşünüyorum	38	40.0
Yanımda bulunup,bana destek olacaklarını,sorunlarımı çözümlerimde yardımcı olacaklarını düşünüyorum	37	38.9
Bilmiyorum	4	4.2

İfadeler birden fazladır. Yüzdeler toplam "n"e göre alınmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi hastaların % 46.3'ü yakınları ve arkadaşları tarafından sevilmeyeceğini, % 40.0'ı da kendileri ile "akıl hastası" "deli" diye dalga geçileceğini ve kendilerinden uzaklaşacaklarını düşünürken, % 38.9'u kendilerinin yanında olup, destek

olacaklarını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 8'de hastaların psikiyatri kliniğine yattıklarında günlük yaşamdan uzaklaşma durumlarına yönelik ifadelerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 8. Hastaların Psikiyatri Kliniğine Yattıklarında Günlük Yaşamdan Uzaklaşma Durumlarına Yönelik İfadelerinin Dağılımı

Hastaların İfadeleri	Sayı	%
Günlük yaşamdan uzaklaşma olacak mı ? (n=95)		
Hayır	45	47.4
Evet	42	44.2
Bilmiyorum	8	8.4
Nasıl bir uzaklaşma: (n=42)		
Ev işlerinin aksaması- çocukların bakımı	30	31.6
Sosyal yaşamdan kopma	26	27.4
İşe devam edememe	12	12.6
Rahatlayacağım,stresten uzaklaşacağım	7	7.3

İfadeler birden fazladır. Yüzdeler toplam "n"e göre alınmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi hastaların % 47.4'ü günlük yaşamdan uzaklaşma olmayacağını söylerken, % 44.2'si de günlük yaşamdan uzaklaşacağını belirtmiştir. Günlük yaşamdan uzaklaşacağını söyleyen hastaların büyük bir çoğunluğu (% 31.6) ev işlerini yapamama, çocuklara bakamama olarak belirtirken, % 27.4'ü de sosyal yaşamdan

kopacaklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra az bir oran olmakla beraber hastaların % 7.3'ü de rahatlayacağını ve stresli yaşamdan uzaklaşacağını belirtmiştir.

Tablo 9'da hastaların kliniğe yatışta hemşirelerden beklentilerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 9. Hastaların Kliniğe Yatışta Hemşirelerden Beklentilerinin Dağılımı

Hastaların Hemşirelerden Beklentileri (n=95)	Sayı	%
Saygılı, ilgili, güler yüzlü olma, yalnız bırakılmama	36	37.9
Sorunların konuşulması, çözümlenmede yardım edilmesi	30	31.6
Hastalık, hastane kuralları ve hastalar hakkında bilgi verilmesi	26	27.4
Beklentisi olmayan	21	22.1
Hastalığın iyileştirilmesi	18	18.9

İfadeler birden fazladır. Yüzdeler toplam "n"e göre alınmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi hastaların % 37.9'u kliniğe geldiklerinde hemşirelerin saygılı, ilgili, güler yüzlü olmalarını ve yalnız bırakılmamayı istediklerini ifade ederken, % 31.6'sı sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve % 18.9'u da hastalıklarının iyileşmesini istediklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda hastaların % 27.4'ü hastalıkları, hastane kuralları ve hastalar hakkında bilgi istediklerini ifade ederken, % 22.1'i de hiçbir beklentisinin olmadığını ifade etmiştir.

TARTIŞMA

Çalışmaya alınan hastaların % 75.8 i özellikle psikiyatri kliniğine yatıyor olmaktan dolayı korku, tedirginlik, endişe, % 66.3'ü üzüntü, çaresizlik ve yalnızlık gibi duygular yaşadıklarını, % 22.1 oranında da utandıkları ve suçluluk hissettiklerini ifade etmişlerdir (Tablo.1). Hastaların yaklaşık yarısı endişe nedenlerini hastanede neler olacağını, yapılacak tedavi ve uygulamaları bilmeme olarak belirtmişlerdir (Tablo2). Hastaların hastaneye yatışta yaşadıkları bu duyguların hemşireler tarafından fark edilmesi ve gerekli müdahalelerin yapılması gereklidir. Literatürde de hastaneye yeni yatan bireylerin ne olacağını

bilememe, yabancı bir ortamda bulunma, bilinmeyen korkusu nedeniyle endişe ve kaygılarının yüksek olduğu belirtilmekte (Altschull ve McGovern 1985, Üstün 1994), özellikle hastaların psikiyatri kliniğine yatmayı ve psikiyatrik rahatsızlığa sahip olmayı kabullenemedikleri, utanma ve suçluluk duyguları, korku, tedirginlik yaşadıkları vurgulanmaktadır (Burgerss 1981, Altchull ve McGovern 1985, Rorder 1987). Konu ile ilgili çalışmalarda da hasta bireylerin hastalıkları ile ilgili çeşitli endişe ve korkular hissettikleri, ev ortamından uzaklaşma, yabancılık hissetme, olabilecekleri bilmeme, çocukları merak etme gibi duygular yaşadıkları belirlenmiştir (Özcan 1979, Üstün 1988, Rorder 1987). Yine literatürde psikiyatri kliniklerinde çıkış kapısının kilitli olması, özel eşyaların kontrollü kullanılması (cam bardak, bıçak, jilet, kemer, kolonya, vs), yiyeceklerin kısıtlanması ve diğer hastalardan korkma gibi nedenlerle hastaların daha fazla endişe yaşadıkları, kendilerini tutuklu gibi hissettikleri belirtilmektedir (Cohen 1994). Çalışmamızın sonuçları, literatürdeki çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bununla birlikte, çalışmamızda, hastaların % 14.7'si psikiyatri kliniğine yatmalarının kendilerini rahatlattığını ifade etmişlerdir

(Tablo 1). Aile ve iş baskısı ile bunalan, dış ortamın güçlükleri ile baş edemeyen bireyler için hastaneye yatma rahatlatıcı olabilmektedir. Literatürde de, hayat şartlarından yorulan, fiziksel ve ruhsal olarak kendini tükenmiş hisseden bireylerin, hastaneyi anksiyete arttırıcı bir yer değil, bir kurtuluş gibi algıladıkları vurgulanmaktadır (Burgerss 1981, Rorder 1987).

Hastaların yarısından fazlası (% 57.9) psikiyatri kliniklerinin, diğer kliniklerden farklı olduğunu belirtmişlerdir. Psikiyatri kliniğinin farklı olduğunu söyleyen hastaların % 41.8'i psikiyatride toplumun benimsemediği, kontrol edilmesi zor hastaların yattığını, % 10.9'u da kural ve kısıtlamaların fazla olduğunu söylemişlerdir (Tablo 3). Literatürde de konu ile ilgili yapılan çalışmalarda, bireylerin psikiyatri hastaları ve hastanesine karşı çeşitli önyargılara ve korkulara sahip oldukları, psikiyatri hastalarından uzak durmaya çalıştıkları, bu bireyleri kontrol edilmesi zor, ne yapacakları belli olmayan insanlar olarak tanımladıkları belirlenmiştir (Solomon P et al 1988, Buldukoğlu ve Tel 1992, Çam 1992, Uslu 1996). Bunun yanı sıra çalışmamızda hastalar % 60 oranında psikiyatri kliniğini hastalarla konuşulan, psikolojik sorunlara çözüm bulunan, baş etmeleri arttırmaya yönelik bir klinik olarak tanımlamışlardır (Tablo.4). Bu durum, hastaların % 70.5 inin daha önce bir psikiyatri kliniğinde yatarak tedavi görmüş olmaları, ortamı tanımlarına bağlı olabilir.

Çalışmamızda, hastalar % 50.5 oranında psikiyatrik hastalıkları sinir hastalığı olarak, % 49.5 oranında akıl hastalığı ve % 27.3 oranında da insanlara korku veren bir hastalık olarak tanımlamışlardır (Tablo.5). Ayrıca hastaların % 32.6'sı psikiyatri hastalarının farkında olmadan anormal davranışlar yaptığını ve % 30.5 i de psikiyatri hastalarının kendisine zarar verebileceğinden korktuğunu söyleyerek hastalarla birlikte olmak istememiştir (Tablo.6). Literatürde de klinikte çeşitli tipte davranış bozukluğu olan (örn: sözel veya davranışsal saldırganlık gibi) hastalarla birlikte olmanın, hastalarda endişeye neden olabildiği ve o ortama girmek istemedikleri belirtilmektedir (Altschull ve Mc Govern 1985, Cohen 1994).

Çalışmamızda hastaların yarıya yakını (% 46.3) psikiyatri kliniğine yattıklarında, yakınları ve arkadaşları tarafından sevilmeceğini, yalnız kalacağını, % 40'ı da kendisi ile "akıl hastası" "deli" diye dalga geçilip küçümseneceklerini düşündüklerini belirtmişlerdir (Tablo 7). Ayrıca, hastaların % 44.2 si psikiyatri kliniğine yattıklarında günlük yaşamdan kopacaklarını ifade etmişlerdir (Tablo 8). Literatürde de hastalar psikiyatri kliniğine yattıklarında ailesi ve çevresindeki diğer bireylerden alacağı tepkilerden korkup, endişe duydukları belirtilmektedir (Burgerss 1981, Altschull ve Mc Govern 1985, Dowell 1985, Rorder 1987). Yine literatürde psikiyatrik hasta aileleri ve toplum, psikiyatri dışı sağlık görevlileri üzerinde yapılan çalışmalarda, bireylerin psikiyatri hastaları ve hastanesine karşı çeşitli önyargılar ve endişeleri olduğu, zarar görebilecekleri endişesiyle psikiyatri hastalarından uzak durmaya çalıştıkları belirlenmiştir (Solomon P et al 1988, Buldukoğlu ve Tel 1992, Çam 1992, Uslu 1996). Toplumun genelde psikiyatriyle ilgili olumsuz tutum içinde olması da, hastaların bu düşüncelerini destekliyor olabilir. Bu şekilde düşünülmesinin bir sonucu olarak ta hastalar günlük yaşamdan kopacaklarını, önemli aktivitelerini yerine getiremeyeceklerini düşünüyor olabilirler. Bunun yanı sıra hastaların % 38.9'u da yakınlarının ve arkadaşlarının kendilerinin yanında olup, destek olacaklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Hastaların % 47.4'ünün daha önce bir psikiyatri kliniğinde tedavi olmaları ve deneyimlerinin olmasına bağlanabilir.

Sonuç olarak, hastaların % 80'i kliniğe ilk geldiklerinde hemşirelerden (saygılı, ilgili karşılanma ve yalnız bırakılmama, sorunlarını çözümlenmede yardımcı olma, hastalık, hastane kuralları ve hastalar hakkında bilgi ve hastalıklarının iyileştirilmesi gibi) beklentileri olduğunu söylemişlerdir. Buna göre, hemşirelerin hastalar üzerinde önemli etkilerinin olduğunu, uygun bir hasta kabulü ve hemşirelik uygulamalarının hastaların bakım ve tedavi sürecinde önemli yararlarının olacağı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, hastaların psikiyatri kliniğine yatıyor olmaktan dolayı yoğun korku, tedirginlik, endişe, yalnızlık, utanma ve suçluluk duyguları yaşadıkları, endişelenme nedenlerini de daha çok hastane de olabilecekleri bilmeme, tedavi ve sonuçları hakkında belirsizlik olarak ifade ettikleri saptanmıştır. Ayrıca hastaların yarısından fazlası psikiyatri kliniğinin diğer kliniklerden farklı olduğunu, farklılığın ise, toplumun benimsemediği, kontrol edilmesi zor hastaların yatırılması, kural ve kısıtlılıkların fazla olması gibi özelliklerden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Yanı sıra hastaların büyük bir çoğunluğunun psikiyatrik hastalıkları, akıl hastalığı (delilik), sinir hastalığı, insanlara korku veren bir hastalık olarak tanımladıkları, üu konuda önyargılı ve yanlış bilgilerinin olduğu saptanmıştır. Hastaların yarısından fazlası, psikiyatri kliniğine yattıkları için arkadaşları ve yakınlarının kendilerinden uzaklaşacaklarını, kendileri ile akıl hastası, deli diye dalga geçip küçümseyeceklerini belirtmişlerdir. Bu olumsuz ifadelere karşılık, hastaların yarısından fazlası

psikiyatri kliniğini hastalarla konuşulan, psikolojik sorunlara çözüm bulunan bir klinik olarak tanımlamışlardır. Ayrıca hastaların kliniğe ilk geldiklerinde hemşirelerden ilgili ve saygılı karşılanma, yalnız bırakılmama, hastalıkları ve tedavileri hakkında bilgilendirilme gibi beklentilerinin olduğu saptanmıştır.

Bu doğrultuda çıkan sonuçlara göre hemşirelere;

*Hastaları kliniğe ilk geldiklerinde duygusal olarak rahatlatma,

*Klinik ortamı, diğer hastaları, personeli etkili bir şekilde tanıtmaya, güven artırıcı bir ilişkiyi başlatma, ortamı güvenli hale getirme,

*Hastaların duygu ve düşüncelerini yakınları ile paylaşmaları için ortam hazırlama,

*Hastaların duygu ve düşüncelerini dikkate alan hasta kabul formlarının oluşturulması,

*Medyada psikiyatri kliniklerini tanıtan programlar yapmaları,

*Hastaları psikiyatri hastaları ve hastalıkları konusunda bilgilendirmeleri önerilebilir.

KAYNAKLAR

Akar H (1992). Akıl hastaları ile ilgili tutumlar : Deneyim ve psikopatoloji tipinin etkisi, Türk Psikiyatri Dergisi, 4 (3), 243-248

Altschull A, Mc Govern M (1985). Psychiatric Nursing: A Concise Nursing Text. Sixth Edition, London, 60-63

Buldukoğlu K, Tel H (1992). Psikiyatri kliniğinde yatan psikotik hasta ailelerinin hastaya ve hastalığa karşı tutum ve yaklaşımları. III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Sivas, Esnaf Ofset Matbaacılık, 574-580

Burgerss NA (1981). Psychiatric Nursing in the Hospital and the Community, New Jersey, 14-20

Cohen LJ (1994). Psychiatric hospitalization as an experience of trauma. Archives of Psychiatric Nursing, 8:2, 78-81

Çam O (1992). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin psikiyatri hemşireliği konusundaki görüşleri. Ege Üniv. HYO Dergisi, 8:3, 13-22

Doğan S (1992). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin psikiyatri hastalarına karşı tutumları.

III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Sivas, Esnaf Ofset Matbaacılık, 560-564

Dowell L (1985). The right of admission. Nursing Mirror. 160:1 (January 2), 33

Keskin F (1987). Sivas İli Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesinde yatmakta olan hastaların servislerine kabul edilişlerinin saptanması. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Cumhuriyet Üniv. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Kum N (1978). Psikiyatri hemşireliğinde temel kavramlar. THD, 3, 3-4

Murray RB (1989). Nursing Concepts for Health Promotion. Canada, 196-205

Öner ve Le Compte (1985). Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı. Boğaziçi Üniv. Matbaası, İstanbul.

Özcan A (1979). Hastanede yatan hastaların durumlarına ilişkin bilgi istedikleri alanların saptanması ve hastaya verilecek bilgiler konusunda hemşire ve hasta görüşlerinin karşılaştırılması. Doktora Tezi, Hacettepe Üniv. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ozmen D (1990). Hastaların beklentilerinin saptanması. II.Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. İzmir. Ege Üniv. Basımevi, 882-886.

Price C (1983). Just a few forms to fiilin. Nursing Times. (Nowember 2).

Rorder JW (1987). Nurses as Health Teachers; A Practical Guide. W.B. Saunders, Company-London, 267-271.

Solomon P et al (1988). Family members perspectives on psychiatric hospitalization and discharge. Community Mental Health Journal. 24:2, 108-117

Sümbüloğlu K, Sümbüloğlu V (1995). Biyoistatistik. Ankara, Özdemir Basım.

Uslu E (1996). Psikiyatri kliniğinde hasta ziyaretleri. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Cumhuriyet Üniv. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Üstün B (1988). Hastaneye ilk kez yatan hastaların hastaneye yatmaya ilişkin duygu ve düşünceleri ve hemşirelik yaklaşımlarının saptanması. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniv.Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Üstün B (1994). Hastanede ilk gün. Hacettepe Üniv. HYO Dergisi. 3:1, 7- 10

Yazıcı S ve ark (1990). Yataklı tedavi kurumlarında yatmakta olan hastaların hasta kabulü ile ilgili düşünceleri. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, İzmir, Ege Üniv. Basımevi, 886-887